

کتابشناسی

امام حسین علیه السلام

9

قرآن

مینا وحدانی بنام

حسن گیوه چی مفرد

چکیده

رابطه تنگاتنگ و به هم تنیده قرآن کریم و اهل بیت معصومین (ع) آن قدر عمیق و ریشه دار است که قلم و بیان از عهده ترسیم آن بر نمی آیند. حدیث مشهور و متواتر ثقلین، این حقیقت را به گونه کامل، آشکار می سازد، چرا که رسول اکرم (ص) می فرمایند:

إني تارك فيكم الثقلين كتاب الله و عترتي^۱؛ من دو متاع گران بها و ارزشمند در میان شما می گذارم: کتاب خدا و اهل بیتم، هرگز از هم جدا نمی شوند تا در کنار حوض کوثر، بر من وارد شوند.

در عرصه هستی فقط کسانی به سر منزل مقصود رهنمون می شوند که به این دو حقیقت آشکار عالم توجه داشته باشند.

مقاله حاضر با عنوان «کتاب شناسی امام حسین (ع) و قرآن» تدوین شده و در آن سعی شده، تمامی کتابها، پایان نامه ها و مقالاتی که در این زمینه نگارش یافته به ترتیب حروف الفبا آورده شود.

کلید واژه ها: قرآن، امام حسین (ع)، عاشورا، اهل بیت (ع)، قیام، سید الشهداء، ثارالله.

مقدمه

قرآن کریم، تنها راه سعادت و رستگاری انسان است و جز در پرتو شعاع نورانی آیه‌های قرآن، راه‌گزینی از بند جهل و گمراهی نیست: **فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ** (یونس، ۱۰/۳۲).

اهل بیت پیامبر(ع)، پرچم داران هدایت و در حقیقت، ترجمان راستین قرآن و فصل خطاب بوده، هم چون قرآن، شاه‌راه هدایت و تمثّل صراط مستقیم‌اند. قرآن و عترت پیامبر(ع)، دو جلوه از یک حقیقت‌اند و هر یک، تبلور تمام عیار رحمت، رأفت و هدایت آسمانی‌اند. هر یک از قرآن و یا اهل بیت(ع) را برگزینی، به دیگری راه می‌یابی و این دو، یکی بدون دیگری ارزشی ندارد. و در این مقاله جهت ارتباط تنگاتنگ قرآن و عترت، منابعی که به این موضوع توجه کرده‌اند، معرفی شده‌اند.

مقاله حاضر از چهار بخش تشکیل یافته که به قرار زیر است:

- الف) نمونه‌هایی از کتابشناسی امام حسین(ع) و قرآن
 - ب) نمونه‌هایی از مقالات نگاشته شده درباره امام حسین(ع) و قرآن
 - ج) نمونه‌هایی از کتابشناسی اهل بیت(ع) و قرآن
 - د) پایان‌نامه‌های نگاشته شده درباره امام حسین(ع) و قرآن
- در این مقاله برای فراهم ساختن آن از منابع و مراکز ذیل بهره‌جستم.
۱. مجموعه مقالات، تهیه و تنظیم سازمان تبلیغات حوزه علمیه قم.
 ۲. بهار حماسه، ویژه‌نامه عاشورای حسینی (سازمان تبلیغات اسلامی تهران)
 ۳. برخی کتابخانه‌ها و کتاب‌فروشیها
 ۴. گنجینه نور (شناختنامه و فهرست ده هزار پایان‌نامه قرآنی)
 ۵. سایت www.Lib.ir

الف) نمونه‌هایی از کتابشناسی امام حسین(ع) و قرآن

۱. آیات حسینی، محمد علی بن محمد ملائکه البرغانی الحائری، ۱۲۴۰ ق، موجود در کتابخانه صالحی قزوینی.
۲. امامة الحسين(ع) فی القرآن، محسن المعلم، ۱۴۱۱ ق.
۳. امام حسین(ع) در قرآن و منابع دیگر، محمد بهشتی، امید آزادگان، ۱۳۸۱.
۴. امام حسین(ع) و قرآن (مجموعه مقالات)، تهیه مرکز فرهنگ و معارف قرآن، قم: بوستان کتاب قم (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۶.

۵. امام حسین (ع) و قرآن، مجموعه مقالات، تهیه مرکز فرهنگ و معارف قرآن، بوستان کتاب، انتشارات دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، ۱۳۸۷.
۶. با امام حسین (ع) در محضر قرآن، محمد جواد مروّجی طبسی، قم، چاپ اول، ۱۳۸۱ ش.
۷. بحار الانوار، محمد باقر مجلسی، ج ۴۴، باب ۲۸.
۸. ترجمه الامام الحسین (ع)، ابن عساکر، مجمع إحياء الثقافة الإسلامية، ۱۴۱۴ ق.
۹. ترنم عاشوراییان: زیارت عاشورا، تقیه و شفاعت در قرآن و سنت، تنظیم و نگارش مجید حیدری فر، قم: تسنیم، ۱۳۷۹.
۱۰. چهل حدیث در پرتو چهل آیه در فضائل سید الشهداء، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۴ ش، مؤسسه نشر حدیث اهل بیت (ع) با همکاری خانه کتاب ایران.
۱۱. حسین از دیدگاه وحی، حسن سعید، تهران، ۱۳۹۸ ق، انتشارات کتابخانه مدرسه چهل ستون جامع تهران.
۱۲. الحسین فی القرآن، سید محمد واحدی جیلانی، لاهیجی، مشهد، چاپ اول، ۱۴۱۸ هـ ق.
۱۳. الحسین من خلال القرآن الکریم، عبد الرسول غفّار، تقریظ: جعفر هلالی و محمد سعید منصوری، ناشر دار الرسول الاکرم و دار المحجة البيضاء، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۶ ق.
۱۴. الحسین و القرآن، محمد جواد مغنیه، بیروت، دار الثقافة.
۱۵. الحسينية القرآنية (فرقانیة)، سید غلام حسین کنتوری، هند.
۱۶. زندگانی امام حسین (ع)، عماد الدین حسین اصفهانی (عمادزاده)، تهران، ۱۳۷۳ ش، نشر اسوه (ج ۱، ص ۷۷؛ ج ۲، ص ۲۳۰-۲۳۲).
۱۷. زیارت اربعین امام حسین (ع) بضمیمه: خلاصه زندگی آن حضرت، چهل سخن از آن حضرت، کلمه اربعین در قرآن و روایات، اقوال علما در مورد اربعین، گردآورنده: بهرامی، رضا، چهارده معصوم (ع)، ۱۳۸۶.
۱۸. سرای دیگر، آیت الله سید عبدالحسین دستغیب، شیراز، ۱۳۶۲ ش، نشر کانون تربیت، (از ص ۴۰۹-۴۱۳).
۱۹. شناختی از امام حسین (ع) در قرآن و حدیث با گلچین سخنان حضرت از ولادت تا شهادت، عمران هاشمی شهرستانی، قم: پیام حجت (ع)، ۱۳۸۵.

۲۰. شهادت، حسین، قرآن، محمد جواد مغنیه، عربی، مترجم: محمد رسول دریایی، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۱ش، بنیاد قرآن.
۲۱. شهید کربلا (قبل از ولادت تا بعد از شهادت)، سید تقی طباطبایی قمی، اراک، چاپخانه حسینیہ عماد زاده، (ص ۹۵-۱۰۴).
۲۲. طبقات مفسران شیعه، عبد الکریم عقیقی بخشایشی، قم، ۱۳۷۱ش، نشر نوید اسلام، ج ۱، (ص ۲۴۳-۲۶۲).
۲۳. عاشورا و قرآن مهجور، حسینی شیرازی، محمد، ۱۳۰۵-۱۳۸۰، قم: سلسله، ۱۳۸۰.
۲۴. فرهنگ جامع سخنان امام حسین (ع) (ترجمه کتاب موسوعات کلمات امام حسین (ع))، تألیف گروه حدیث پژوهشکده باقر العلوم (ع)، مترجم: علی مؤیدی، قم، ۱۳۸۱ش، نشر معروف و مشرقین، (ص ۶۱۸، ۶۳۷).
۲۵. قرآن و امام حسین (ع)، محمد باقر محقق، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۴ش، مؤسسه انتشارات بعثت.
۲۶. قرآن و امام حسین (ع) (ده گفتار)، محسن قرائتی، چاپ اول، ۱۳۸۰ش، مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن.
۲۷. قرآن و امام حسین (ع)، محقق، محمد باقر، ۱۲۹۸، بعثت، ۱۳۶۴.
۲۸. کتابشناسی عاشورا، دفتر مطالعات و بررسیهای اسلامی، بهار حماسه، ۱۳۸۱، سازمان تبلیغات اسلامی (ص ۶۷-۷۰).
۲۹. مسند الامام الشہید ابی عبد اللہ الحسین بن علی (ع)، شیخ عزیز اللہ عطاردی، ج ۳، باب ۱۲، ۱۳۷۶، انتشارات عطارد.
۳۰. وسایل مظفری، سید علی یزدی، تهران، (ص ۳۱۳-۳۳۴).
۳۱. وصال العارفین: شرحی بر دعای عرفه امام حسین (ع): خداشناسی از دیدگاه قرآن و عترت، احمد زمردیان، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۸.
۳۲. همگامی امام حسین (ع) با قرآن، دهشیری، حسن، نویسنده همکار: جعفری، رحمت، ناشر: حسن دهشیری، رحمت جعفری، ۱۳۷۷.
۳۳. یس: ریحانه قرآن، یزدی، مرضیه، زهیر، ۱۳۸۳.
۳۴. ۷۲ آیه در فضیلت حضرت سید الشهداء، مهدی وحیدی صدر، مشهد، ۱۳۷۹.

ش، انتشارات مُحب

ب) نمونه‌هایی از مقالات نگاشته شده درباره امام حسین (ع) و قرآن .

۱. آیات اخلاق در سیمای حسینی، عباس کوثری، فصلنامه کوثر، سال پنجم، ۱۳۸۱، شماره ۵۲، (ص ۵۱-۶۱).
۲. آیه تطهیر، نگرشها و چالشها، محمد اسعدی، مجموعه مقالات، چاپ چهارم، ۱۳۸۶، قم، مؤسسه بوستان کتاب، (ص ۲۳۷-۲۸۰).
۳. امام حسین (ع) آینه آیه‌های قرآن، آیت الله کریمی جهرمی، مجموعه مقالات، چاپ چهارم، ۱۳۸۶، قم، مؤسسه بوستان کتاب (چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، (ص ۱۷-۷۶).
۴. امام حسین (ع) و سوره فجر، جواد محدثی، مجله بشارت، سال دوم، شماره چهارم (نشریه قرآنی ویژه جوانان)، (از ص ۱۲-۱۵).
۵. با امام حسین (ع) در سایه قرآن، سید علیرضا جعفری، ماهنامه کوثر، سال دوم، شماره ۲۱، ۱۳۷۷، (ص ۲۶-۲۷).
۶. با امام حسین (ع) در محضر قرآن، محمد جواد طبسی، فصلنامه فرهنگ کوثر، سال پنجم، ۱۳۸۱، شماره ۵۲، (ص ۳۹-۵۰).
۷. بحثی درباره شخصیت امام حسین (ع) از دیدگاه قرآن، مجله امید انقلاب، ۱۳۶۳، (ص ۵) به چاپ رسیده است.
۸. بررسی قدر و منزلت امام حسین (ع) در قرآن و روایات، روزنامه اطلاعات، ۱۳۷۱، شماره ۱۹۶، (ص ۱۱).
۹. بررسی مناقب و فضائل امام حسین (ع) از دیدگاه قرآن، روزنامه رسالت، ۱۳۷۳، شماره ۲۵۶۰۵، (ص ۴).
۱۰. بررسی واژه شهید در قرآن و نمونه آن، امام حسین (ع)، محمد نوری زاده، روزنامه رسالت، ۱۳۷۴، (ص ۴).
۱۱. پرسمان قرآنی امام حسین (ع)، موسی سلیمانی، مجموعه مقالات، چاپ چهارم، ۱۳۸۶، قم، مؤسسه بوستان کتاب، (ص ۷۹-۱۵۶).
۱۲. تجلی قرآن مجید در مجالس شبیه خوانی (تعزیه)، جابر عناصری، سروش، سال ۲۰، شماره ۹۱۹، (ص ۶۴-۶۵).
۱۳. حسین، نفس مطمئنه، مجله پاسدار اسلام، سال یازدهم، شماره ۲۷، ۱۳۷۱، (ص ۴).

۱۴. سید الشهداء، حضرت اَبی عبد الله الحسین (ع) (از دیدگاه آیات و روایات)، علی زمانی قمشه ای، مجله مکتب اسلام، سال سی و پنجم، در شماره های ۴، ۵، ۶. ۱۵. قیام امام حسین (ع) و قرآن، محمد جعفر خوشنویس، فصلنامه پیام قرآن، پیش شماره، ۱۳۷۲.

۱۶. مأخذ شناسی وصفی قرآنی امام حسین (ع)، سید محمود سامانی، مجموعه مقالات، چاپ چهارم، ۱۳۸۶، قم، مؤسسه بوستان کتاب، (ص ۱۵۹ - ۱۹۰).

۱۷. نگاهی به سیمای پر فروغ امام حسین (ع) (از دیدگاه آیات و روایات)، علی رضا کرمی، در فصلنامه پیام قرآن، سال اول، شماره ۳، ۱۳۷۳، به چاپ رسیده است.

۱۸. نگاهی روان شناختی - دینی به مراسم عزاداری حسین (ع) (پاسخ به شبهات درباره عزاداری)، محمد کاویانی، مجموعه مقالات، چاپ چهارم، ۱۳۸۶، قم، مؤسسه بوستان کتاب، (ص ۱۹۳ - ۲۳۳).

ج) نمونه هایی از کتابشناسی اهل بیت (ع) و قرآن

۱. ائمه اطهار (ع) یا پاسداران وحی در قرآن کریم، شهاب الدین اشراقی، مؤلف همکار: فاضل موحدی لنکرانی، محمد، ۱۳۱۰ - ۱۳۸۶، قم: علامه.

۲. اهل بیت (ع) در قرآن و حدیث، محمدی ری شهری با همکاری رسول موسوی، ترجمه حمید رضا شیخی و حمید رضا آذیر، تحقیق: مرکز تحقیقات دار الحدیث، قم: دار الحدیث، ۱۳۷۹.

۳. امامت صالحان (ولایت امیر المؤمنین و اهل بیت (ع) در قرآن و حدیث)، حشمت الله قنبری همدانی، تهران: امیر کبیر، شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۸۱.

۴. اعجاز قرآن در اهل بیت عصمت (ع) و بیست نفر از علمای بزرگ اسلام، رضا مؤدب، قم: احسن الحدیث، ۱۳۷۹.

۵. الآيات الباهرة فی مدح الائمة الطاهرة، تاریخ کتابت: قرن ۱۱ یا ۱۲ هجری، ۳۲۲ صفحه.

۶. الآيات النازله فی اهل البيت، حسن بن محمد بن یحیی المقلبی (ابن الفحام الشافعی)، حظی.

۷. الآيات النازله فی اهل البيت، محمد بن اَبی زید بن عربشاه الحسینی، (قرن ۸هـ)، به خط نسخ، تاریخ کتابت: ۱۲۵۹/۸/۲۵، در ۴۶ صفحه.

۸. الآيات النازله فی ذمّ الجائرين علی اهل البيت (ع)، حیدر علی محمد بن الحسن الشیروانی، خطی، قرن ۱۲هـ، نجف، کتابخانه حضرمی شیخ خوانساری.

۹. الآيات النازله فى شأن الامه، محمد صالح بن محمد ملائكه البرغانى الحائرى، ۱۲۷۰ق، موجود در كتابخانه صالحى قزوینى .
۱۰. الآيات الفضائل، على بن رستم التبریزی، چاپ اول، ۱۳۷۳ش .
۱۱. الآيات النازله فى فضائل أهل البيت، محمد تقى بن محمد البرغانى الحائرى، المشهد عام، ۱۲۶۳ق، ۶۲۰صفحه .
۱۲. بررسی شخصیت أهل بیت (ع) در قرآن، ولی الله نقی پور، تهران، ۱۳۷۷، مرکز آموزشی و مدیریت دولتی .
۱۳. بصائر یا قرآن و اهل بیت (شواهد التنزیل لقواعد التفضیل فى الايات النازله فى اهل البيت، حسانى، عبید الله بن عبد الله، قرن ۵ق، چاپخانه مصطفوی شیراز، بی جا، ۱۳۵۷ .
۱۴. تأویل و جایگاه اهل بیت (ع) در تأویل قرآن کریم، محمد عینی زاده (موحد)، محمد علی مهدوی راد و مرتضی آیت الله زاده شیرازی، دانشگاه تهران، دانشکده الهیات و معارف اسلامى .
۱۵. جایگاه اهل بیت در قرآن و سنت نبوی، علایى نیا، عبد الله، ۱۳۸۱ .
۱۶. روش شناسی اهل بیت (ع) در تفسیر، تأویل و تطبیق قرآن، تقوی دهاقانى، حسین، مؤسسه فرهنگ منہاج، قم (ایران)، ۱۳۸۱ش .
۱۷. قرآن و امامت اهل بیت (ع) : تبیین و تحلیل دیدگاه مفسران شیعه، اهل سنت، عظیمی فر، علیرضا، قم : امیر المؤمنین (ع)، ۱۳۸۸ .
۱۸. قرآن و اهل بیت پیامبر (ع)، اسمعیل رسول زاده خویى، قم : مهرا میر المؤمنین (ع)، ۱۳۸۴ .
۱۹. گلچینی از گلستان محمدی، حجه الاسلام محمود فهیمی، قم، چاپ اول، ۱۳۸۶ش، انتشارات قدس، (ص ۱۹۳ - ۲۳۵)
۲۰. محبت اهل بیت در قرآن و سنت، قدیری، اسماعیل، ۱۳۸۰ .
۲۱. منزلت اهل بیت (ع) در قرآن و سنت، محمد رضا نور محمدی، کردستان: دانشگاه علوم پزشکی کردستان، ۱۳۷۹ .
- (د) پایان نامه های نگاشته شده درباره امام حسین (ع) و قرآن
۱. الهام گیری سید الشهداء از قرآن کریم در نهضت عاشورا، فرزانه محیی، ۱۳۷۸، دانشکده علوم انسانی دانشگاه قم .

۲. بررسی تطابق اهداف امام حسین (ع) با قرآن، مقداد محمدیاری، ۱۳۸۵، دانشکده علوم قرآنی تهران.
۳. بررسی ویژگیهای اخلاقی سید الشهداء (ع) از دیدگاه آیات و روایات، زهرا لطفی، ۱۳۸۱، مرکز تربیت معلم حضرت معصومه (س) قم.
۴. تجلی قرآن در عاشورا، أم النبی قاسمی ده بهی، ۱۳۸۵، دانشکده علوم قرآنی آمل.
۵. سیمای امام حسین (ع) در قرآن کریم، حمید قلندری پامزاری، ۱۳۸۳، دانشگاه آزاد اسلامی اراک.
۶. مبانی قرآنی قیام حضرت امام حسین (ع) عصمت یزدی، ۱۳۷۹، دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال.
۷. مبانی قرآنی قیام امام حسین (ع)، نعیمه یزدان بخش، ۱۳۸۴، دانشکده علوم قرآنی میبد.
۸. مبانی قرآنی نهضت عاشورا، فرهاد صمدی، ۱۳۸۱، دانشکده علوم قرآنی مراغه.
۹. مبانی قرآنی قیام عاشورا، مرضیه سلطانی، ۱۳۸۵، دانشکده علوم قرآنی خوی.
۱۰. مبانی قرآنی دعای عرفه امام حسین (ع)، جواد منظری، ۱۳۸۳، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرکزی تهران.
۱۱. نقش قیام امام حسین (ع) در احیای احکام قرآن، ربابه قادری پیراقوم، ۱۳۸۵، دانشکده علوم قرآنی مراغه.
۱۲. هجرت، جهاد، شهادت در قرآن و تطبیق آن بر حرکت امام حسین (ع)، مریم معینی، ۱۳۸۱، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد.
۱۳. هجرت، جهاد، شهادت در قرآن و تطبیق آن بر حرکت امام حسین (ع)، سمیرا غیور نجف آبادی، ۱۳۸۱، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد.
۱۴. هجرت، جهاد، شهادت در قرآن و تطبیق بر حرکت امام حسین (ع)، آزاده دادخواه، ۱۳۸۱، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد.
۱۵. هجرت، جهاد، شهادت در قرآن و تطبیق آن بر حرکت امام حسین (ع)، ملیحه حقیقی، ۱۳۸۱، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد.
۱۶. هجرت، جهاد، شهادت در قرآن و تطبیق آن بر حرکت امام حسین (ع)، سعید محمدی، ۱۳۸۱، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد.